DERMATOLOGIYADA FUNDAMENTAL TADQIQOTLAR

Pakirdinov Adxamjon Begishevich[1], Toshpo‘latov Bekmirza Xolmirzaevich[2]
[1,2]Andijon davlat tibbiyot instituti, Andijon shaxri.

DOI: 10.67620/dermajournal.1730108

Ushbu tezis dermatologiyada fundamental tadqiqotlarning asosiy yo‘nalishlari, ularning nazariy va amaliy ahamiyati hamda zamonaviy ilmiy yondashuvlarini yoritishga bag‘ishlangan.

Dermatologiya tibbiyotning teri va uning qo‘shimchalari (soch, tirnoq, yog‘ va ter bezlari) kasalliklarini o‘rganuvchi muhim sohasi hisoblanadi. Teri inson organizmining eng katta a’zosi bo‘lib, himoya, termoregulyatsiya, metabolik va immunologik funksiyalarni bajaradi. Zamonaviy dermatologiyada fundamental tadqiqotlar kasalliklarning molekulyar, hujayraviy va genetik asoslarini o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, ular klinik amaliyot uchun mustahkam ilmiy zamin yaratadi.

Fundamental tadqiqotlar natijasida teri kasalliklarining etiologiyasi va patogenezini chuqurroq tushunish, erta diagnostika usullarini ishlab chiqish hamda individual davolash strategiyalarini takomillashtirish imkoniyati paydo bo‘lmoqda.

Fundamental dermatologik tadqiqotlarning asosiy yo‘nalishlaridan biri terining morfologik va gistologik tuzilishini chuqur o‘rganishdir. Teri uch asosiy qavatdan iborat: epidermis, dermis va gipoderma. Epidermisda keratinotsitlar asosiy hujayra turi bo‘lib, ular differensiyatsiya jarayonida keratin hosil qiladi va terining barer funksiyasini ta’minlaydi.

So‘nggi yillarda immun tizimining teri kasalliklaridagi roli keng o‘rganilmoqda. Psoriaz, atopik dermatit, vitiligo va boshqa surunkali kasalliklarda sitokinlar, T-limfotsitlar va yallig‘lanish mediatorlarining ishtiroki aniqlangan.

Teri o‘smalari, xususan melanoma, bazal hujayrali va yassi hujayrali karsinoma zamonaviy dermatologiyaning dolzarb muammolaridan biridir. Fundamental tadqiqotlar onkogen mutatsiyalar, DNK shikastlanishi, ultrabinafsha nurlanishning ta’siri va hujayra siklining buzilish mexanizmlarini o‘rganadi.

So‘nggi ilmiy izlanishlarda teri mikrobiotasining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Teri yuzasida yashovchi mikroorganizmlar immun tizim bilan o‘zaro ta’sirda bo‘lib, homeostazni saqlashda muhim rol o‘ynaydi.

Molekulyar biologiya usullari yordamida keratin sintezi, hujayra proliferatsiyasi va apoptoz jarayonlari o‘rganilmoqda. Genetik tadqiqotlar irsiy dermatozlar, jumladan, epidermoliz, ixtioz va boshqa kasalliklarning molekulyar asoslarini aniqlashga yordam bermoqda. Bu esa genetik skrining va individual davolash imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Immunodermatologik izlanishlar autoimmun mexanizmlarni tushunishga, immunomodulyator terapiyani takomillashtirishga xizmat qilmoqda.

Bu yo‘nalishdagi izlanishlar onkologik kasalliklarni prognoz qilish va individual davolash rejasini tuzishda muhim ahamiyatga ega.

Disbioz holatlari akne, atopik dermatit va boshqa kasalliklarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Mikrobiomni o‘rganish probiotik va yangi terapevtik yondashuvlarni ishlab chiqishga zamin yaratmoqda.